

Tjänsteutlåtande Nr: 2024-27

Utfärdat 2024-03-21

Diarienummer 0319/24

Handläggare

Amir Machiani

Telefon: 031 – 367 00 12

E-post: amir.machiani@educ.goteborg.se

Yttrande över motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet, handling 2023 nr 254. SLKs ärendenummer 2023-01145

Förslag till beslut

I Utbildningsnämnden

- Att avstyrka motionen
- Att översända nämndens yttrande till stadsledningskontoret

Sammanfattning

I föreläggande motion föreslås att kommunfullmäktige beslutar att kommunstyrelsen får i uppdrag att inrätta en särskild central funktion för att bekämpa välfärdsbrottslighet. Bakgrunden är en rapport från Studieförbundet Näringsliv och Samhälle som pekar på att kommunernas totala kostnader var 773 miljarder kronor år 2022, med uppskattade felaktiga utbetalningar på 8-20 miljarder årligen. Med sin breda myndighetsutövning inom flera områden åligger det kommunerna ett stort ansvar att bekämpa välfärdsbrott, som spänner över brottsliga handlingar såsom folkbokföringsbrott till felaktiga betalningar och infiltration.

För att stärka stadens kompetens och insatser mot välfärdsbrottslighet föreslås en ny central funktion. Denna funktion ska möjliggöra samarbete över förvaltningsgränser, samordna insatser med kompetensförstärkning och regelbundna stickprovskontroller. Dessutom bör den överväga möjligheten till oannonserade hembesök och inspektioner samt föreslå rutiner för att säkerställa att delegerade beslut inte påverkas av extern påverkan. Funktionen bör också utveckla förslag på en tydligare koppling mellan välfärdsbrott och stadens brottsförebyggande arbete.

Förvaltningen föreslår att motionen avslås på grund av komplexa juridiska och praktiska hinder som måste lösas innan förslaget kan genomföras effektivt. Placeringen av den centrala funktionen är vag, och de föreslagna åtgärderna kan möta hinder relaterade till sekretessregler, GDPR och annan lagstiftning. Dessutom pågår viktigt arbete inom tre skolmyndigheter som förväntas påverka stadens insatser. För att fatta välgrundade beslut bör motionen avslås och man bör avvakta rapporterna från dessa myndigheter.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Att förstärka stadens insatser mot välfärdsbrott kan kräva att förvaltningen ökar sin kompetens och arbete ytterligare, vilket i sin tur kan rendera till kostnader som i nuläget inte går att uppskatta.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Om oegentligheter inträffar systematiskt finns det en risk att kvaliteten på verksamheten försämras. Dessutom finns risken att staden blir en plattform för oseriösa aktörer vars syfte inte är att främja elevernas bästa. Det är av grundläggande och avgörande betydelse att utbildningsförvaltningen aktivt arbetar för att säkerställa korrekt användning av skattemedel.

Utbildningsnämndens verksamhet omfattar elever från gymnasiet till och med vuxenutbildningen, där gymnasieelever och elever i anpassad gymnasieskola utgör en stor del. Utbildningsnämnden har ett ansvar gentemot alla ungdomar som är folkbokförda i Göteborgs Stad, oavsett om de går i kommunala eller fristående gymnasie- eller anpassade gymnasieskolor, exempelvis genom att det utbetalas elevpeng för elever som får sin utbildning hos annan huvudman.

Ett arbete som syftar till att skydda medborgarna från brott har positiva effekter både på individ- och samhällsnivå. Utbildningsförvaltningen kan bidra till detta arbete genom att säkerställa att alla skolor erbjuder högkvalitativ utbildning där eleverna når målen för sin utbildning, samt genom att medel betalas ut till andra huvudmän som har rätt att bedriva undervisning

Samverkan

I förvaltningens samverkansgrupp 2024-04-15.

Bilagor

1. Motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet, handling 2023 nr 254. SLKs ärendenummer 2023-01145

Ärendet

Utbildningsnämnden har att ta ställning till en motion av Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) om att inrätta en särskild central funktion för att motverka välfärdsbrottslighet, handling 2023 nr 254. SLKs ärendenummer 2023-01145.

Utbildningsnämndens yttrande ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2024-04-29.

Beskrivning av ärendet

Motionärerna Axel Josefson (M), Nina Miskovsky (M) och Mattias Tykesson (M) påpekar att en nyligen presenterad rapport från Studieförbundet Näringsliv och Samhälle indikerar att felaktiga utbetalningar inom kommunerna kan nå upp till 8–20 miljarder kronor.

För att hantera detta föreslår motionen inrättandet av en särskild central funktion för att bekämpa välfärdsbrottslighet. Huvudsyftet är att stärka stadens arbete och samordna åtgärder över förvaltningsgränserna för att förhindra undermineringen av välfärden och missbruket av skattemedel.

Trots pågående insatser inom olika verksamheter för att förebygga välfärdsbrott framhåller motionen behovet av en mer enhetlig och centraliserad funktion för att effektivt möta dessa utmaningar.

För att förstärka insatserna mot välfärdsbrottslighet föreslås inrättandet av en central funktion. Denna funktion ska koordinera åtgärder, öka kompetensen, genomföra kontroller och utvärdera möjligheten till oannonserade hembesök. Det föreslås även att särskilda rutiner tas fram för att säkerställa att delegerade beslut inte påverkas av hot och påverkan från allmänheten. Dessutom bör funktionen koppla ihop arbetet med brottsförebyggande insatser i staden för att undvika infiltration och otillåten påverkan från kriminella grupper.

Förvaltningens/bolagets bedömning

Förvaltningens bedömning är att motionen tar upp en central och angelägen fråga rörande bekämpningen av välfärdsbrottslighet, vilket är av stor betydelse med tanke på den uppskattade omfattningen av felaktiga utbetalningar inom sektorn, som enligt uppskattningar kan ligga mellan 8 och 20 miljarder kronor årligen.

Förslaget om att etablera en central funktion för att samordna åtgärder över förvaltningsgränserna och stärka kompetensen för att bekämpa detta problem är lovligt.

Emellertid framgår att det finns flera komplexa juridiska och praktiska frågeställningar som måste adresseras innan ett sådant förslag kan genomföras på ett effektivt sätt. Det är särskilt viktigt att notera att motionen inte specificerar tydligt var denna centrala funktion ska placeras och att de föreslagna arbetsuppgifterna kan möta hinder relaterade till sekretessregler, GDPR och annan tillämplig lagstiftning.

Insamling och hantering av känsliga uppgifter om enskildas ekonomiska angelägenheter måste noga övervägas med hänsyn till GDPR och principerna för uppgiftsminimering och lagringsminimering. Att lämna ut sådan information till en central funktion utan enskildas samtycke kan vara problematiskt och strida mot rådande lagar och regler.

Det bör också noteras att tre viktiga skolmyndigheter - Skolinspektionen, Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten - har fått i uppdrag av regeringen att bekämpa välfärdsbrott, ekonomisk brottslighet och organiserad brottslighet. Deras rapporter förväntas vara klara senast den 1 oktober 2024, vilket kan ha betydande inverkan på Göteborgs stads och skolförvaltningarnas fortsatta arbete inom dessa frågor.

Mot bakgrund av ovanstående och med beaktande av behovet av en grundlig utredning av dessa frågor, rekommenderar förvaltningen att utbildningsnämnden avstyrker motionen och avvaktar rapporterna från de tre skolmyndigheterna. Det är av avgörande betydelse att få insikt i deras arbete och slutsatser för att fatta ett välgrundat beslut i denna fråga.

Tomas Berndtsson
Förvaltningsdirektör

Malin Ung
Avdelningschef